

Голас Радзімы

№ 44 (1357)

ЛІСТАПАД 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВYДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ПА ШЛЯХУ

КАСТРЫЧНІКА

Свята Вялікага Кастрычніка ў 57-ы раз прайшло па нашай планеце. Разам з савецкімі людзьмі, з народамі краін сацыялізму яго славiла ўсё прарасiўнае чалавецтва. Гiсторыя не ведае падзеi, якая б аказала такое глыбокае ўздзеянне на ход сусветнага развiцця, як Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя. Яе вопыт — бяспэчны здабытак міжнароднага рабочага руху; з ёю цесна звязаны поспехі барацьбы супраць імперыялізму і каланіялізму, за свабоду і нацыянальную незалежнасць.

На ўрачыстых сходах і маніфестацыях, у святочных калонах мільёны працоўных Савецкай краіны выказалі несакрушальную волю працягваць справу Кастрычніка.

Па даўняй традыцыі савецкі народ перад сваім самым галоўным святам заўсёды падвiдзіць вынікі зробленага. Дасягненні 1974 года радуоць саблiва. За ўсё п'яцігоддзе сёлета будзе атрыманы самы высокі прырост прамысловай вытворчасцi. На працягу дзесяці месяцаў ён склаў 8,2 працэнта, а прадукцыйнасць працы павялічылася на 6,6 працэнта, што істотна пераўзыходзіць планавыя заданні і вышэй тэмпаў развiцця вытворчасцi ў буйнейшых краінах свету. Другі год запар па мільярду пудоў збожжа засыпае ў дзяржаўныя засекі Украіна, звышпланавую прадукцыю далі краіне земляробы шэрагу зон Расійскай Федэрацыі, Беларусі, прыбалтыйскіх рэспублік, выканалі абавязальствы вавоўнаводчы, упершыню ў гiсторыі сабраўшы больш як 8 мільёнаў тон вавоўны.

Адной з галоўных задач нашага грамадства сёння з'яўляецца захаванне міру, барацьба за яго ўмацаванне. Каб не было больш войнаў на зямлі, каб не лілася кроў, каб не паміралі людзi. Нязменнасць ленинскага знешнепалітычнага курсу нашай партыі была зноў пацверджана ў прамове міністра замежных спраў СССР А. Грамыкі з трыбуны ўрачыстага сходу, які адбыўся 6 лістапада ў Крамлёўскім Палацы з'ездаў.

«Яшчэ ніколі не было такім трывалым міжнароднае становiшча нашай краіны, — сказаў на прыёме 7 лістапада з выпадку 57-й гадавіны Кастрычніка Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. Падгорны. — Плячо ў плячо з савецкімі народамі ідуць народы братніх сацыялістычных краін. Усё шырэй і глыбей становіцца працэс нацыянальнага і сацыяльнага вызвалення».

У кіпучых працоўных справах і рапартах, у шырокім размаху ўсенароднага сацыялістычнага спароніцтва, у агульнай атмасферы радаснага ўздыму і натхнення прайшло

Кастрычніцкае свята на беларускую зямлю. У яркім убранні беларуская сталіца. Сёлета Мінск упершыню сустрэкаў Кастрычнік як горад-герой.

6 лістапада ў наш горад прыйшоў газ з магістралі «Ззянне Поўначы». У вельмі складаных умовах за дзесяць месяцаў завершана будаўніцтва лінейнай часткі газоправода даўжынёй у 651 кіламетр. Гэтай значнай падзеі быў прысвечаны ўрачысты мітынг працоўных.

А 7 лістапада на Цэнтральнай плошчы беларускай сталіцы адбыліся ваенны парад і дэманстрацыя працоўных. Шэсце адкрылі ветэраны партыі — тыя, хто пад кіраўніцтвам вялікага Леніна здзяйсняў рэвалюцыю, са зброяй у руках абараняў маладую Рэспубліку Саветаў, адраджаў і будаваў яе гарады і вёскі ў гады даваенных п'яцігодкаў.

У святочных калонах, упрыгожаных алымі сцягамі, лозунгамі і транспарантамі, прайшлі рабочыя мінскіх заводаў, служачыя дзяржаўных устаноў, студэнты, медыцынскія работнікі, прадстаўнікі творчых арганізацый. Над іх радамі — рапарты аб працоўных перамогах. Мінчанам ёсць чым ганарыцца. За дзесяць месяцаў яны далі звыш плана прадукцыі на 82,8 мільёна рублёў. Краіна атрымала дадаткова шмат аўтамашын і рухавікоў, падшыпнікаў і матэрыялаў, тэлевізараў і халадзільнікаў.

У пачатку калоны трактаразаводцаў красавалася лічба «650». Столькі трактараў звыш задання атрымала народная гаспадарка за мінулыя дзесяць месяцаў. Правафланговымі ў гэтай калоне ішлі перадавікі, якія завяршылі асабістыя і брыгадныя п'яцігадовыя заданні.

І афармленне калон, і святочнае ўбранне горада прысвечаны былі галоўнаму — паспяховаму выкананню п'яцігодкі. Больш палавіны мінскіх прадпрыемстваў працуюць па сустрэчных планах. Яны вырашылі вырабіць прадукцыі дадаткова да задання на 43,3 мільёна рублёў. Абавязальствы паспяхова выконваюцца.

Па традыцыі святочнае шэсце замыкала калона фізкультурнікаў. 15 тысяч юнакоў і дзяўчат прайшлі на Цэнтральную плошчу, каб рапартаваць аб поспехах, дасягнутых на сусветных першынствах, усесаюзных чэмпіянатах, на школьных і заводскіх стадыёнах.

Дэманстрацыі працоўных і маляўнічыя шэсці адбыліся ў абласных і раённых гарадах рэспублікі. У клубах і дамах культуры прайшлі вечары і канцэрты. Святкаванне 57-й гадавіны Вялікага Кастрычніка вылілася ў яркую дэманстрацыю вернасці савецкіх людзей яго ідэалам, справе камунізму.

7 лістапада на Цэнтральнай плошчы горада-героя Мінска адбыўся ваенны парад. Следам за воінамі на плошчу ўступілі калоны дэманстрантаў. Святочнае шэсце працягвалася некалькі гадзін. НА ЗДЫМКАХ: ваенны парад і дэманстрацыя працоўных у Мінску.

ПА ЗАКАЗУ НАРОДНАЙ ГАСПАДАРКІ

Цяпер у нашай краіне вядзецца падрыхтоўка да распрацоўкі новага пяцігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1976—1980 гады. У галіне навукі і тэхнікі намаганні даследчых і праектна-канструктарскіх арганізацый будуць накіраваны на расшырэнне фундаментальных даследаванняў і вырашэнне важнейшых навукова-тэхнічных і сацыяльна-эканамічных праблем.

Своеасаблівым заказам народнай гаспадаркі нашай навуцы з'яўляецца адобраны нядаўна ЦК КПБ і Саветам Міністраў БССР план з 30-ці асноўных навукова-тэхнічных праблем, якія трэба вырашыць у 1976—1980 гадах.

Аб галоўных з іх расказвае намеснік старшыні Дзяржплана БССР па навуцы Леў МЯТЛІЦКІ.

Мінскі планетарый. Тут адбываецца першае знаёмства дзяцей з зорным небам.

Важнейшым напрамкам развіцця эканомікі, як і раней, застаецца павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці шляхам яе інтэнсіфікацыі. Карацей кажучы, сутнасць пытання зводзіцца да таго, каб забяспечыць вытворчасць прадукцыі з найменшымі затратамі. Вось чаму ў новым плане прадугледжана распрацоўка вучонымі рэспублікі навуковай праблемы «Павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці ў Беларускай ССР на аснове яе інтэнсіфікацыі (метадалогія, методыка, фактары)». Маецца на ўвазе, што будуць выбраны і абгрунтаваны крытэрыі эфектыўнасці грамадскай вытворчасці, створана методыка яе ацэнкі і падрыхтаваны прапановы аб шляхах павышэння эфектыўнасці эканомікі рэспублікі. Галоўным выканаўцам гэтай праблемы вызначаны Інстытут эканомікі АН БССР.

Найбольш эфектыўным сродкам удасканалвання планавання і прагназавання развіцця народнай гаспадаркі з'яўляецца праграмы падыход. Сутнасць яго заключаецца ў вызначэнні сацыяльна-эканамічных мэт грамадскага развіцця і распрацоўцы эфектыўных шляхоў дасягнення гэтых мэт. Таму вялікую цікавасць мае складанне сацыяльна-эканамічнай праграмы развіцця народнай гаспадаркі Беларускай ССР на перыяд да 2000 года. У ёй павінны быць прадугледжаны напрамкі фарміравання прамысловага і аграрна-прамысловага комплексу, развіцця мясцовай прамысловасці, размяшчэння прадукцыйных сіл, капітальнага будаўніцтва, адукацыі, культуры, аховы здароўя і інш.

Удасканаленню кіравання народнай гаспадаркай рэспублікі паслужыць увядзенне ў дзеянне аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы Савета Міністраў БССР. У аснову сістэмы пакладзены так званы аўтаматызаваны банк даных. Ён забяспечыць атрыманне, назапашванне, захоўванне інфармацыі і выдачу яе для прыняцця рашэнняў. У выніку ўкаранення такой сістэмы значна скараціцца час для мадэлявання нават самых складаных праграм.

Беларускім вучоным належыць таксама распрацаваць і ўвесці ў дзеянне шэраг аўтаматызаваных сістэм кіравання (АСК) у галінах прамысловасці, сельскай гаспадаркі, будаўніцтва, транспарту, а таксама гандлі і бытавым абслугоўванні насельніцтва.

Найбольшая колькасць праблем звязана з задачамі змянення

тэхнікі і тэхналогіі вытворчасці. Вялікае практычнае значэнне, напрыклад, будзе мець укараненне на вядучых машынабудаўнічых прадпрыемствах рэспублікі новых метадаў і сродкаў выпрабавання і прагназавання надзейнасці машын, вузлоў і аграгатаў.

Інстытут механікі металапалімерных сістэм АН БССР цяпер вядзе комплекс даследаванняў па прымяненню ў народнай гаспадарцы рэспублікі новых матэрыялаў і канструкцый на аснове палімераў. Выкарыстанне іх на прадпрыемствах дае высокі эканамічны эффект. Новая тэма, якую ўзяў інстытут, прадоўжыць ранейшыя даследаванні на больш высокім узроўні.

Вялікая работа ў галіне праектавання складанага інструменту для машынабудаўнічай індустрыі будзе праведзена ў Фізіка-тэхнічным інстытуце АН БССР. Яго супрацоўнікі вынайдуць шэраг новых тэхналагічных працэсаў, у тым ліку з выкарыстаннем імпульсаў механічнай, электрычнай, ультрагукавой і магнітнай энергіі, хіміка-тэрмічнай апрацоўкі і метадаў парашковай металургіі. За кошт гэтага значна павысіцца прадукцыйнасць працы пры вырабе інструментаў, іх стойкасць і эксплуатацыйныя ўласцівасці.

Інстытут тэхнічнай кібернетыкі АН БССР выконвае даследаванні па аўтаматызацыі праектавання і тэхнічнай падрыхтоўкі вытворчасці на машынабудаўнічых прадпрыемствах рэспублікі. К канцу пяцігодкі будуць закончаны распрацоўка і ўкараненне асобных падсістэм і створаны эксперыментальны праектны цэнтр.

Шэраг тэм падказаны вялікім размахам капітальнага будаўніцтва Беларусі. Гэта задачы ўдасканалвання тэхналогіі, механізацыі і аўтаматызацыі, паляпшэння арганізацыі вытворчасці і за кошт гэтага рэзкае павелічэнне выпуску будаўнічых матэрыялаў. Будзе прадоўжана распрацоўка і выраб новых, больш лёгкіх, танніх і эфектыўных матэрыялаў з шырокім выкарыстаннем мясцовай сыравіны. Вырашэнне гэтых праблем даручана калектывам Мінскага навукова-даследчага інстытута будаўнічых матэрыялаў і іншых даследчых арганізацый.

У гэтым сэнсе, напрыклад, цікавыя работы, праведзеныя Інстытутам фізікі АН БССР па прымяненню плазмы для апрацоўкі матэрыялаў аддзелкі будынкаў. У будучай пяцігодцы на прадпрыемствах рэспублікі мяркуецца ўвесці ў строй магутнасці па выпуску керамічных, сілікатных і бетонных сценавых абліцовачных матэрыялаў з выкарыстаннем плазменных патокаў.

Захапляючы перспектывы адкрываюцца і перад сельскагаспадарчай навукай. Трэба распрацаваць новыя і ўдасканаліць існуючыя тэхналогіі і абсталяванне для вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі на прамысловай аснове. Селекцыянеры Беларусі прадоўжаць пошукі новых гатункаў сельскагаспадарчых культур. Па-ранейшаму будуць весціся работы па стварэнню комплексу высокапрадукцыйных машын і механізмаў. Галоўным напрамкам развіцця сельскай гаспадаркі застаецца яе канцэнтрацыя і індустрыялізацыя.

...Такі далёка не поўны пералік асноўных тэм, над якімі будуць працаваць беларускія вучоныя ў наступным пяцігоддзі. Адначасова з гэтым працягнуцца шырокія тэарэтычныя даследаванні ва ўсіх галінах тэхнічных і гуманітарных навук.

СТВАРЫЛІ ВЕЧНЫ ПАРКЕТ

Цэлыя рэкі «выпівае» за суткі будны папярковы камбінат — сотні тысяч тон вады. А для задавальнення яго «смагі» — непазрэдна для выпуску цэлюлозы — патрабуецца зусім невялікі ручаёк, сотая частка спажываемай вільгаці. Куды ж расходуюцца астатняя маса вады?

На разб'іццё прамысловага скіду, які папярэдне апрацаваны бактэрыямі. Яны з'ядаюць духмяныя злучэнні, солі, кіслоты, якія ўтрымліваюцца ў ім. Але і пасля біялагічнай ачысткі ваду не тое што піць, нават у раку або возера нельга зліваць. Яна афарбавана ў цёмна-карычневы колер, у ёй шмат лёгкіну, супраць якога бяспільны бактэрыі.

Работнікі вытворчасці звярнуліся за дапамогай да вучоных: ці нельга знайсці «прапу» на непакорны лігнін і звесці да мінімуму спажыванне вады камбінатам?

Выканаць складаны заказ узяліся беларускія, маскоўскія і ленінградскія вучоныя. Першая частка работы ўжо закончана — супрацоўнікі кафедры радыяцыйнай хіміі БДУ імя У. І. Леніна стварылі новы комплексны метада ачысткі сцёкавых вод. Матэрыялы даследаванняў перададзены ўсеагульнаму навукова-вытворчаму аб'яднанню цэлюлозна-папяровай прамысловасці для праектавання доследнай устаноўкі.

Пасля доўгіх пошукаў было знойдзена цікавае вырашэнне праблемы: у раствор дадаюць арганічныя злучэнні, абпраменьваюць яго невялікай дозой радыяцыі і праз некалькі мінут у вадзе ўтвараецца падобная студзень маса, якая выпадае ў асадок. Ваду фільтруюць і зноў выкарыстоўваюць у вытворчасці. Прамачышны атрыманым асадкам бетон, атрымалі вельмі трывалы і стойкі да карозіі матэрыял, які спадабаўся будаўнікам. Затым сумессю палімеру і лігніну апрацавалі адходы драўніны, зноў прымяніўшы абпраменьванне, — выявілася, што гэты спосаб палімерызцыі надае ім незвычайную трываласць. Бярозавы паркет пасля такой апрацоўкі становіцца «вечным», перайшоўшы на трываласці дубовы.

Такое прымяненне адходаў ачысткі сцёкавых вод зробіць асноўную вытворчасць значна прашавейшай. А будаўнікі атрымаюць новыя танныя матэрыялы.

ЭМАЛЬ СУПРАЦЬ КАРОЗІІ

Супрацоўнікі Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі Акадэміі навук БССР, выконваючы заказ нафтавікоў, падбіралі састаў эмалевага пакрыцця для аховы магістральных трубаправодаў ад карозіі. У глебе пад дзеяннем вільготнага і ішчлачнага асродку бітумная абмазка выходзіць са строю праз 1,5—2 гады эксплуатацыі, і таму патрабавалася больш стойкае і таннае пакрыццё.

Даследаванні беларускіх вучоных увячаліся поспехам — у лабараторыі сінтэзу шклопадобных матэрыялаў Інстытута, якую ўзначальвае кандыдат тэхнічных навук Л. Ходскі, знойдзены рэцэпт патрэбнай эмалі. Яе пакрылі вялікі ўчастак нафтаправода, і нядаўні агляд паказаў, што на вонкавай паверхні трубы няма пашкоджанняў.

Выявілася таксама, што новы састаў эмалі прыгодны і для аховы помпава-

кампрэсарных труб ад адкладанняў парафіну. Раней для ачысткі труб даводзілася некалькі разоў у суткі спыняць свідравіны.

Эмалевае пакрыццё, прапанаванае беларускімі вучонымі, мае перавагі перад ужо вядомымі маркамі. У яго ўваходзіць менш кампанентаў, новы матэрыял значна дзешавейшы. Акрамя таго, ён мае паніжаную тэмпературу абпальвання, і пры нанясенні яго на ўнутраную паверхню трубы і абпальванні патрабуецца на 25 працэнтаў менш электраэнергіі, чым раней. А галоўнае — лёгкаплаўкая эмаль надзейна ахоўвае трубы: на гладкай паверхні парафін не затрымліваецца. Гэта дае магчымасць эксплуатаваць свідравіну кругласутачна.

Супрацоўнікі Усеагульнага навукова-даследчага інстытута па будаўніцтву магістральных трубаправодаў стварылі на аснове гэтага матэрыялу новую тэхналогію эмаліравання помпава-кампрэсарных труб, якая паспяхова асвоена на адным з нафтагазавых прадпрыемстваў.

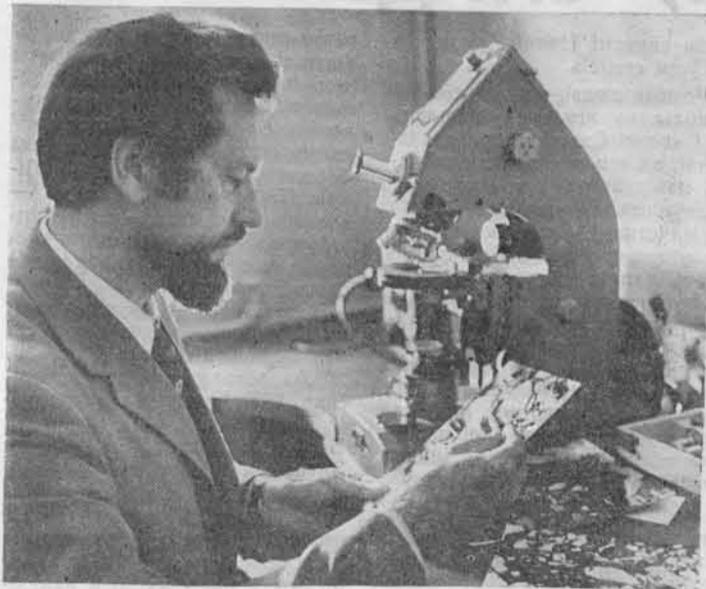
Цяпер супрацоўнікі лабараторыі распрацоўваюць новую гаму эмалей для аховы хімічнага абсталявання.

ХАЛАДЗІЛЬНІКІ ДЛЯ БУЛЬБЫ

Будзьба важна не толькі своечасова выкапаць, але і надзейна захаваць. Над вырашэннем гэтай праблемы працуюць вучоныя Беларускага навукова-даследчага інстытута бульбаводства і плодаагародніцтва. Яны вызначылі аптымальны тэмпературны рэжым захоўвання клубняў.

Пры механізаваанай уборцы пашкоджанні клубняў дасягаюць 50 працэнтаў, і трэба, перш за ўсё, «злячыць раны». Для асноўнага перыяду захоўвання насеннай бульбы прапанаваны дыферэнцыраваны тэмпературны рэжым. Выкарыстанне яго на 1—2 месяцы прадоўжыць тэрміны захоўвання. Выхад таварнай прадукцыі павялічваецца да 94 працэнтаў з найменшымі стратамі сухіх рэчываў і крухмалу.

Бульба, якая знаходзіцца ў кантэйнерах, ляжыць у халадзільных камерах да ліпеня — жніўня без істотных зменаў якасці.

Толькі на ўрадлівых глебах можна атрымаць высокія ўраджай сельскагаспадарчых культур. У гэтай справе вялікую дапамогу хлбаробам аказваюць вучоныя. Калектыв супрацоўнікаў Беларускага навукова-даследчага інстытута глебазнаўства і аграхіміі, напрыклад, даследуе састаў і ўласцівасці розных тыпаў глеб, распрацоўвае метады барацьбы з воднай і ветравай эрозіяй.

НА ЗДЫМКАХ: супрацоўнік сектара дынамікі глебавых працэсаў В. ЛІСІЦА даследуе мікрамарфалогію глебы; працэсы сілкавання раслін вывучаюць (злева направа) лабарант А. ЛАШУКЕВІЧ, доктар сельскагаспадарчых навук Т. КУЛАКОУСКАЯ і кандыдат сельскагаспадарчых навук Л. ДЗЯТКОУСКАЯ. Фота А. НІКАЛАЕВА.

ГАЗОВЫЙ ВЕЛИКАН РАСПРАВЛЯЕТ ПЛЕЧИ

Эту древнюю легенду я услышал от старика-ненца.

...Много-много лет назад тундра все двенадцать месяцев одевалась в зеленую малицу. Было тепло, и не снег, а чайки кружились в небе. Тепло и свет давал людям добрый великан, хозяин голубого огня.

Но вот однажды прилетела птица зла и захотела похитить волшебный огонь. Семь дней и семь ночей бился с нею великан. Не выдержала, раскололась земля. Последний раз вспыхнул огонь и скрылся вместе с великаном в подземном царстве. С тех пор люди тундры ждут богатыря, который вызволил бы голубой огонь из плена.

Легенда сегодня уже устарела — в тундру пришли богатыри. Геологи обнаружили в Тюменской области несколько месторождений природного газа. Эту находку назвали «открытием века». Она сразу вывела нашу страну на первое место в мире по запасам этого дешевого топлива и ценнейшего сырья для химической промышленности. Достаточно сказать, что Уренгойское месторождение является крупнейшим на планете: 10 триллионов кубометров. Это равно всем запасам газа в США.

Освоено пока лишь первое месторождение — Медвежье. Здесь пробурены десятки скважин, построены газосборные пункты. В рекордные сроки проложен газопровод, по которому сегодня на Урал каждые сутки поступает 45 миллионов кубометров газа.

В безлюдной прежде тундре вырос новый город Надым. Его еще нет на географических картах. Многоэтажные жилые дома, школы, детские сады, дворцы культуры и спортивные комплексы возникли здесь, словно в сказке. Надым — город молодежи, средний возраст его жителей — 26 лет.

Надым — база стремительного наступления на газовую целину Заполярья. Сотни тысяч тонн оборудования, мощной строительной техники, труб были доставлены в Надым по Карскому морю, а затем по реке Оби.

Строители готовились к зимнему штурму — ведь в тундре можно работать только несколько месяцев в году, когда суровые морозы скуют болота.

Но морозами сибиряков не испугаешь. Едва промерз верхний слой болот, началось

строительство нового трансконтинентального газопровода Север Тюменской области — Центр. В сибирской тундре днем и ночью на бесконечной ленте трубопровода вспыхивают голубые фонтаны электро-сварки. Ярко-желтые гиганты-трубоукладчики подхватывают «плетни», изолировочные машины оборачивают трубу полимерной пленкой.

Каким же будет новый газопровод? Длина его 2120 километров. Начнется он на Медвежье, пройдет возле Надыма, затем повернет на юг — на Урал, оттуда на запад: Пермь, Ижевск, Казань, Горький и, наконец, Москва. Диаметр труб 1 220, 1 420, а на отдельных участках и 2 200 миллиметров.

В 1974 году завершится укладка линейной части газопровода, будут построены для перекачки газа шесть компрессорных станций. В следующем году — еще 12.

И везде, где пройдет новая магистраль, население, промышленные предприятия, сельское хозяйство получат дешевое и удобное топливо. Тюменским газом будут снабжаться Свердловская, Пермская и Горьковская области, Татарская и Удмуртская АССР.

Эксплуатация Медвежьего месторождения — лишь первый шаг в освоении богатств Тюменского севера. Недалеко от него расположен газовый исполин Уренгой, газоносная площадь которого составляет 200 километров в длину и 30 — в ширину. Минувшей зимой колонна тяжелых грузовиков-вездеходов «Урал», тракторов, бульдозеров, домиков на колесах, цистерн с горючим и водой — всего 36 машин — вышли из поселка Пангоды.

Это строители треста «Надымгазстрой», — а именно этому коллективу поручено осваивать новое месторождение, — начали пробивать «зимник» — автомобильную дорогу по снежной целине к Уренгою. Пройдя 123 километра по тундре, колонна достигла места назначения. Бульдозеры расчистили площадку под вагончики, были разгружены машины. И вот уже появился новый плакат: «Мы пришли к тебе, Уренгой!» Так начался новый город.

По пробитому зимнику потоком пошли машины со строй-

материалами и оборудованием. А в мастерских ленинградских архитекторов на листы ватмана ложатся контуры будущего города, у которого еще нет названия. Скоро на просторах тундры встанут кварталы многоэтажных домов, вырастут дворцы культуры, школы. Первая очередь газовой столицы проектируется на 60 тысяч жителей.

Одновременно со строительством нового города идет освоение месторождения: бурятся скважины, начинается сооружение газосборных пунктов. Уже в этом году от Уренгоя до Медвежьего будет проложена первая нитка трубопровода и газ заполярного гиганта волеется в магистральный газопровод.

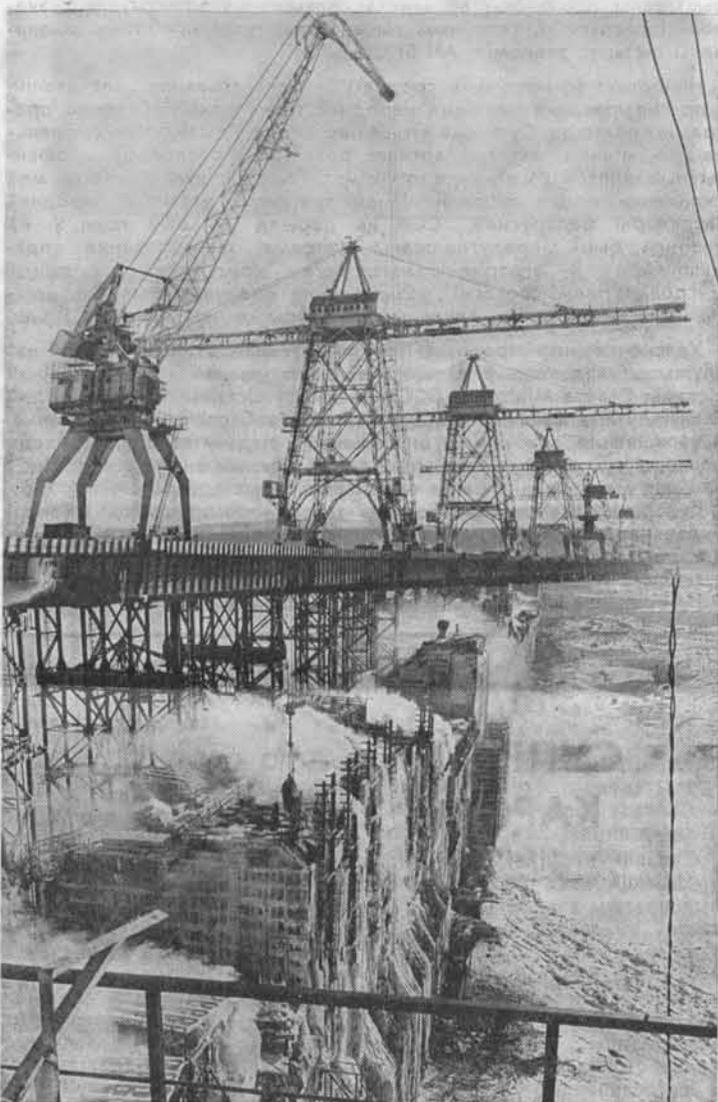
В 1974 году будет получено уже более 25 миллиардов, а в 1975 — 44 миллиарда кубометров тюменского газа. Это

эквивалентно годовой выработке электроэнергии шести Братских ГЭС.

В разработке тюменского месторождения природного газа принимают участие страны — члены СЭВ. На строительстве трубопровода и компрессорных станций используется немало оборудования, изготовленного братскими странами. Отлично зарекомендовала себя, например, плавучая ремонтно-механическая мастерская, построенная в Болгарии.

Надолго ли хватит запасов тюменского газа при огромных объемах добычи? Для беспокойства нет оснований. Геологи открыли уже десятки триллионов кубометров голубого топлива, а ведь исследовано всего 15 процентов территории области. Сейчас геологи идут все дальше на север.

Станислав МАЛЫЦЕВ,
АПН.

Напряженно трудятся бригады строителей на сооружении здания гидроузла и мощных водоводов Усть-Илимской ГЭС, по которым стремительная Ангара пойдет к гидроагрегатам. НА СНИМКЕ: Усть-Илимская ГЭС. Так выглядит сегодня гигантская стройка на Ангаре.

БАЙКИ НАЧНОГА «ГОСЦЯ»

Яны крадучца ў наш дом, як злодзеі, пад покрывам ночы, а прэтэндуюць на нашу гасціннасць. Яны баяцца паказвацца пры святле дня, бо тады людзі могуць убачыць, як нервова бегаюць іх здрадлівыя вочы, а на руках заўважаць сляды крыві. Каб іх воля, гэтымі рукамі яны задушлілі б кожнага з нас толькі таму, што мы — савецкія, але сцяўшы зубы, ім даводзіцца разводзіць руні ўбокі, спадзеючыся, што мы кінемся да іх у абдымкі. Яны стаяць з сябе «сваіх хлопцаў» і дзюць дапамагаць нам, хача іх ніхто аб гэтым не просіць.

Мы праводзім рэйд на жыве ці ўборцы бульбы, — і яны падключаюцца да народных кантраляраў і днём з агнём шукаюць агрэхі ў полі; мы закладваем падмуркі новай вёскі, — і яны круцяцца побач на рыштваннях і направа і налева даюць распараджэнні, дзе будаваць і што будаваць.

Часам яны пахвалілі нас: наогул, у вас жыць можна! Часцей гэтак запанібрата паляпаюць па плячы: і сацыялізм нечага варгы, але не трымайцеся ўжо так за яго! Яны не могуць скрыць, што ім не ўсё падабаецца ў нашым савецкім доме. Калі б мы паслухалі іх, ды пераставілі сёбе-тое на заходні ўзор, перамянілі б кірунак думак, а значыць, і наш лад жыцця, тады, бадай што, усё было б вэры гуд.

Пра гэтых няпрошаных «гасцей» і мэты іх начных візітаў расказвае ў сваёй кніжцы беларускі публіцыст Анатоль Стук. Кніжка называецца: «Перадачы вядзе ЦРУ». Чытачы «Голасу Радзімы» ўжо маюць аб ёй пэўнае ўяўленне з тых урыўкаў, якія летас друкаваліся ў нашай газеце.

Аўтар паставіў перад сабой задачу: прааналізаваць прыёмы і метады падрыўной антыкамуністычнай дзейнасці радыё «Свабода», вызначыць яго ролю і месца ў прапагандысцкай машыне Захаду, выкрасіць яго дыверсійныя мэты. «Свабода» і «Свабодная Еўропа» — гэты шматаблчны спрут — што вечар пачынае свае перадачы на дзесятках моў народаў СССР і краін сацыялістычнай сядзюжнасці. А. Стук паказвае, з чым ідуць да нас «у госці» супрацоўнікі так званай «беларускай філіі» радыё «Свабода», якая штодзённа вядзе перадачы на Беларусь на працягу 10 гадзін.

Ужо сама назва кілі гаворыць аб тым, хто сапраўдны гаспадар у Мюнхене на Арабелаштрэсе, якая фірма хаваецца за крыклай шыльдай «Свабоды». Доўгі час кроўнай сувязь Цэнтральнага разведвальнага ўпраўлення ЗША і радыёстанцыі «Свабода» і «Свабодная Еўропа» ўтойвалася ад вачэй людскіх. Звычайна абедзве радыёстанцыі рэкламаваліся як прыватныя, якія ўтрымліваюцца на ахвяраванні дабрачынных арганізацый і некаторых асоб з ліку «палітычнай эміграцыі». Гэта эмігра-

СЛОВЫ ШЧЫРЫЯ, САРДЭЧНЫЯ

Задоўга да свята Вялікага Кастрычніка пачалі прыходзіць у рэдакцыю віншавальныя пісьмы ад зямлякоў. І адным з першых быў ліст ад Янкі Скуратовіча са Злучаных Штатаў Амерыкі. На канверце — паштовы штэмпель «US Postal Service». І дата: «28 верасня».

«З нагоды 57-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, — пісаў Я. Скуратовіч, — віншую ўсё савецкі народ і пасылаю самыя шчырыя пажаданні новых поспехаў у мірным будаўніцтве». Подпіс і невялікая прыпіска: «Прашу змясціць у «Голасе Радзімы».

Сярод тых, хто прыслаў нам свае віншаванні, — людзі розных узростаў. Есць такія, хто пакінуў родную Беларусь задоўга да таго, як беларускі народ выбраў свой гістарычны шлях, арыентуючыся на Леніна, на Камуністычную партыю. Пісалі і зусім маладыя людзі. «Віншуюм дарагую, любімую Беларусь і ўсё савецкі народ са святам, — пішуць муж

і жонка Трафімавы са Злучаных Штатаў. — Ганарымся вялікімі дасягненнямі Радзімы ў прамысловасці, навуцы, культуры. Вітаем ініцыятыву Савецкага ўрада ў барацьбе за мір, усеагульнае і поўнае раззбраенне».

А гэта радкі з пісьма Міхаіла Міхайлава (Францыя):

«У гістарычны дзень 7 лістапада разам з усім савецкім народам гаворым: «Няхай жыве Вялікі Кастрычнік, які адкрыў новую эпоху ў гісторыі чалавецтва — эпоху рэвалюцыйнага абнаўлення свету, пераходу ад капіталізму да сацыялізму!» Мы, хто жыве ўдалечыні ад Радзімы, радуемся яе вялікім поспехам і жадаем, каб і надалей мацнела і працівала наша вялікая Радзіма — Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік».

Соня Матолька з Канады, якая летас наведла нашу краіну ў складзе маладзёжнай групы, піша:

«Усіх, з кім я пасябрала ў Савецкім Саюзе, віншую з вя-

лікім святам! Няхай будзе мір ва ўсім свеце!»

Розныя людзі, розныя лёсы. І аднолькава агульная гордасць за Савецкі Саюз, за яго дасягненні, за яго ленинскую палітыку, накіраваную на паспяховае будаўніцтва камуністычнага грамадства ў нашай краіне, на ўмацаванне міру. Гэтую гордасць сапраўдныя патрыёты не губляюць нават у складаных умовах. Уладзімір Бяганскі ўжо шмат гадоў жыве ў Англіі, і калі ён расказвае «пра тое, як адбывалася Кастрычніцкая рэвалюцыя, пра тое, як яе ўзначальвалі бальшавікі, дык адны слухаюць, а іншыя не вераць і праследуюць...»

Але гістарычныя факты ад гэтага не мяняюцца: Кастрычніцкая рэвалюцыя, якая адкрыла новы шлях у гісторыі чалавецтва, аказвала і аказвае велізарны ўплыў на становішча ў свеце.

Для нас, савецкіх людзей, свята Вялікага Кастрычніка асацыіруецца з восенню. Нават месяц, калі мы адзначаем

гэтае свята, па-беларуску называецца лістапад. А вось нашы землякі, якія жывуць у паўднёвым паўшар'і, сустракаюць гадавіну Кастрычніка вясной. «У гэтую пару года мы, сябры Савецкага Саюза, — піша Міхаіл Паўлюковіч з Бразіліі, — адзначаем свята Кастрычніцкай рэвалюцыі, якая стала вясной для савецкага народа, для ўсяго чалавецтва».

Вельмі цёплыя, шчырыя словы! І такія — у кожным пісьме. І Кротаў з Аўстраліі, Л. Андросава з ФРГ, Н. Галіёнка і Т. Куперус з Галандыі, Р. Чарнічэнка і М. Гарох з Бельгіі, Я. Богарт і С. Лілэш са Злучаных Штатаў Амерыкі, А. Грыцук і У. Гаўрышкі з Канады, многія іншыя нашы землякі з розных краін, якія прыслалі нам віншавальныя пісьмы з выпадку 57-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, знайшлі самыя трапныя, самыя сардэчныя словы, каб выказаць свае пачуні да Радзімы.

За гэта вялікае вам дзякуй, дарагія сябры.

ця аказалася такой «свя-
домай», што быццам бы
не ў абозе фашыстаў
уцякла на Захад, ратую-
чы сваю шкуру, а па сва-
ёй добрай волі пакінула
бацькаўшчыну і адправі-
лася ў выгнанне, каб ад-
туль неслі нам, няшчас-
ным, «праўду вольнага
свету».

Пасля прызнання ў
1971 годзе амерыканска-
га сенатара Кейса нават
афіцыйны Вашынгтон не
тоіць таго неаспрэчнага
факта, што галасы радыё-
станцыі настрайваюцца
камертонам ЦРУ, што пе-
радачы «Свабоды» і «Сва-
боднай Еўропы» «раўна-
значны ўмяшанню ва ўну-
траньня справы краін, на
якія яны накіраваны». І
прэзідэнт ЗША, не ва-
гаючыся, падпісвае сёння
заканапраект аб асгна-
ванні 49 млн. 990 тыс.
долараў на патрэбы ра-
дыёстанцыі у бягучым
фінансавым годзе. Выдзя-
ляюцца дадатковыя срод-
кі для арганізацыі пера-
дач на рэспублікі Савец-
кай Прыбалтыкі.

Карацей гаворачы, ідэ-
алагічнае змаганне пра-
цягваецца, яно прымае
глобальныя памеры, і
«вольны Захад» не шка-
дуе нічога, каб утрымаць
на старых пазіцыях,
каб пацягнуць камунізм, а
потым і падарваць яго.
Іншая справа, што час
вымагае перастройваць
лавіраваць: таму, што
ў гады «халоднай вайны»
расцэнвалася сувэтнаяй
грамадскаю як ідэала-
гічная кантрабанда, цяпер
надаецца статус «свабод-
нага абмену інфармацы-
яй».

Тыя, хто нахабна на-
прошваецца да нас «у го-
сці», хоча стаць нашым
«дарадчыкам», — толькі
выконваюць ролю паслух-
мянных робатаў. Дзеянні і
думкі якіх запраграмава-
ны ЦРУ. Заваяваць давер
радыёслухача (уяўнага!),
«захаваць ва ўсіх перада-
чах сяброўскі тон», стаць
«госцем» у нашым савец-
кім доме — гэта важней-
шыя патрабаванні «Асноў-
нага кіраўніцтва»,
якім зверху вызначаны
кожны крок супрацоўні-
каў «Свабоды» і «Свабод-
най Еўропы».

У ніжзе добра высьвет-
лены постаці і твары нач-
ных «гасцей». Гэта знаём-
ыя нашаму чытачу палі-
цаі і правакатары, здрад-
нікі і гандляры Радзімай
— Станкевіч, Дудзіцкі, Ка-
зак, Цвірко, Сяднёў і інш.
У свой час яны выслужы-
валіся перад гітлераўцамі,
крывёю патрыётаў Белар-
усь. А цяпер яны збіра-
юцца стаць нашымі
«гасцямі», даваць нам па-
рады, вучыць, як нам
жыць, з каго браць пры-
клад.

Навошта ж такое пе-
раўвасабленне?

А гэта ўжо не іх во-
ля — інструкцыя патра-
буе! Удакладнім: апошняя
інструкцыя, адрэдагаван-
ная шафамі з ЦРУ згод-
на з новай стратэгіяй ім-
перыялізму, вымушанага
прыстасоўвацца да часу,
лічыцца з пераменамі па-
літычнага клімату, выклі-
канымі плённым уздзеян-
нем на міжнародны адно-
сіны савецкай Прагра-
мы міру.

А былі ж і іншыя ін-
струкцыі. Калі ў 1953 го-
дзе радыёхвалі «Свабо-
ды» ўпершыню скаламу-
цілі эфір, у цыркулярах
ЦРУ без усялякага пера-
апраанання масак і гульні
ў «сваіх хлопцаў» аб'яў-
лялася: бяспаснасная вайна
бальшавізму! На нас сы-
паліся праклёны, нам па-
гражалі, нас папярэджва-
лі. Пры гэтым «светлым

галавам» з Мюнхена ду-
малася, што яны будуць
заграбаць жар нашымі ру-
камі: савецкія людзі, на-
слухаўшыся начных се-
рэнад «Свабоды», возь-
муць у рукі зброю і паў-
стануць супраць сваёй жа
Савецкай улады. «Надзеі
на нелаяльнасць у адносі-
нах да сацыялістычнага
ладу, — піша аўтар, —
на магчымасць апазіцыі,
супраціўлення і нават
паўстання, якімі жылі ар-
ганізатары амерыканскай
радыёпрапаганды ў перы-
яд панавання дактры-
ны «вызвалення», не толь-
кі не прынеслі жаданых
вынікаў, але і пацярпелі
поўнае крушэнне».

Давялося мяняць ін-
струкцыі, закамуфлява-
ваць мэты, крыху прыпуд-
рыць агідны твар «Свабо-
ды». Яна цяпер ужо не
дабываецца нашага «выз-
валення ад бальшавіз-
му», а прагне толькі...
«удасканаліць» сацыя-
лізм?! Прасцей і яснай:
арганізатары ідэалагічнай
вайны, пераканаўшыся,
што мы без сацыялізму не
ўяўляем сабе жыцця і за-
чынем дзверы перад ты-
мі, хто ўзводзіць паклёп
на наш лад, спрабуюць
пракрасціся ў наш дом з
дапамогай траляскага ка-
ня, у чэрве якога прыгаі-
ліся «госці» з наборам ад-
мычак да сацыялізму.

Цяпер нам ужо не па-
гражаюць — нас спаку-
шаюць. Прыходзіць такі
«госць» вечарком і скра-
бецца ў дзверы нашай ха-
ты. Пусціце яго — ён вам
раскажа прыгожую байку
пра амерыканскі лад жы-
цця. Пра тое, што ў ЗША
кожны можа дамагчыся
верхаўны сацыяльнай пі-
раміды, нават без гро-
шай — былі б толькі іні-
цыятыва і энергія, што
няма ў свеце яшчэ адной
такой дэмакратычнай і мі-
ралюбівай краіны, як
Злучаныя Штаты. Калі
вам не закарэца сёння ж
усё перарабіць у сваім
доме на амерыканскі лад,
«госць» яшчэ заўтра пры-
дзе да вас і пашэпча са-
лодкую байку — ён цярп-
лівы.

На мове «Асноўнага кі-
раўніцтва» гэтыя вандроў-
кі за грыдзевыць зямель
на вярці называюцца сціпла
«стымуляваннем незалежнага мы-
слення». Але гэта зусім не
азначае, што мы павінны
лунаць у эмпірэях і ду-
маць абстрактнымі катэ-
горыямі. Навошта ж тады
«гасцям» язык мазоліць!
Незалежна — значыць ду-
маць, як нашы мюнхен-
скія дабрадзеі: па амеры-
канскай схеме. Праўда, ім
строга-на-строга прадпіса-
на зверху «пазбягаць ура-
жання, што радыё «Сва-
бода» прадстаўляе інтарэ-
сы заходніх краін», але ж
шыла ў мяшку не сха-
ваеш. «Госці» кормяцца з
амерыканскага бюджэта.

Гэтым «незалежным
мысленнем» радыёдывер-
санты імкнуцца заразіць
савецкіх эканамістаў, пра-
пануючы ўвесці ў Белару-
сі «прыватныя прадпры-
емствы», моладзь, каб яна
зраклася слаўных рэвалю-
цыйных і працоўных тра-
дыцый бацькоў, нашых
пільменнікаў, каб яны бы-
лі «незалежнымі» ад гра-
мадства, у якім жывуць.

Беларускім савецкім
пільменнікам мюнхенскія
«свабоднікі» набіваюцца
ў «калегі». Дзіва што!
У іх таксама салідны «лі-
таратурны» багаж: у не-
далёкім мінулым стругалі
оды на славу гітлераўска-
га «новага парадку», ця-
пер жа, узмыленыя, кля-
паюць антысавецкія паск-
вілі.

Цяпер мюнхенскія «ка-
легі» «раяць», што пі-
саць, як пісаць і пра каго
пісаць. Заўважце эвалю-
цыйна тона — «раяць»!
Яны нават прызнаюць белару-
скую савецкую літаратуру
і робяць выгляд, што ра-

ды яе поспехам і міжна-
роднаму прызнанню. Ад-
куль гэты вецер перамен?
Зноў жа з апошніх прадпі-
санняў «Асноўнага кіраў-
ніцтва». Шафы радыё
«Свабода» паставілі пе-
рад «беларускай філіяй»
новую задачу — у ідэала-
гічным паступленні імпе-
рыялізму «заручыцца пад-
трымкай савецкіх піль-
меннікаў, зрабіць іх сваі-
мі памочнікамі і саюзні-
камі» (ні больш, ні
менш). Вось адкуль но-
выя інтанацыі — ад па-
гроз да спакусы.

«Свае хлопцы» закла-
почаны цяпер, каб вывед-
ці нашу літаратуру за ме-
жы сацыяльнай адзна-
сці, каб беларускія піль-
меннікі сталі «ўпавянь
са сваімі калегамі на За-
хадзе». А як жа гэтага да-
сягнуць? Вось паслухай-
це! Івану Шамякіну «ка-
легі» «раяць» заняцца гэ-
май «дэстабілізацыяй» і не
баяцца «ўвайсці ў канф-
лікт з афіцыйнай лініяй».
Генадзю Бураўкіну варта
было б адмовіцца ад вер-
шаў, прысвечаных партыі,
камсамолу і рэвалюцыі.
Андрэй Макаёнак заслу-
жыў бы лаўры мюнхен-
скіх «хлопцаў», калі ў
сваіх творах заняўся б
распрацоўкай не востра
сацыяльных тэм сучасна-
сці, а любай іх сэрцу спа-
рахчелай даўніны.

Здэкуючыся з сацы-
яльнай і грамадскай ад-
знасці пільменніка пе-
рад сваім народам, «гос-
ці» пад выглядам «свабо-
ды творчасці» падсоў-
ваюць сацыяльны заказ
сваіх гаспадароў — шу-
каць граць у нашым доме
і выдаваць яе ў сваіх тво-
рах за савецкі лад жыцця.

Не менш, чым літа-
тура, нашых «гасцей» ці-
каваць эканоміка, паліты-
ка, гісторыя, культура і
нават наш паўсядзённый
быт. У сваіх перадачах
«Свабода» імкнецца па-
сеяць у нашым асяроддзі
варожасць да Камуні-
стычнай партыі, недавер
да яе дзейнасці, сумненне
ў правільнасці выбранага
намі шляху. Каб пасва-
рыць беларусаў з сусе-
дзямі — народамі Савец-
кай краіны, з якімі мы
жывём у згодзе і братэр-
стве, — унесці зваду ў на-
шу вялікую сям'ю, «гос-
ці» хочучь заразіць наш
народ бацькамі нацыя-
нальнага эгаізму. З гэтай
мэтай яны трасуць перад
мікрафонам «Свабоды»
струхлелымі штандарамі
«незалежнай БНР», пу-
жаюць нас асіміляцыйнай
беларускай нацы, а лю-
басць беларусаў да вялі-
кай рускай мовы, цягу да
багаццяў рускай культу-
ры выдаюць за гвалтоў-
ную асіміляцыю.

На што ж спадзяюцца
нашы «госці»? Усялякая
гульня, а тым больш —
палітычная, як вядома,
павінна быць варта спа-
лелых свечак. Аб гэтым
празрыста намякнула
«Свабода» ў адной з
апошніх перадач: яны ча-
каюць трэцяга павароту
коля гісторыі?

Невукі былі, невукамі і
засталіся. Нават прастай
ісціны не зразумелі — гі-
сторыя рухаецца толькі на-
перад.

Кніга Анатоля Стука
будзіць шмат думак і па-
чунцаў. Але, бадай, над
усім пераважае пачуццё
агіды да тых, хто носіцца
з праектамі «удасканален-
ня сацыялізму», распраца-
ванымі заходнімі цэнтра-
мі ідэалагічных дыверсій.
Колькі б ні мянялі інст-
рукцыі, як бы іх ні ўдас-
канальвалі, нас не спаку-
сіць ні рэкламнай свабо-
дай «вольнага свету», ні
яго ўяўнай дэмакратыі,
ні яго ладам жыцця, на-
глянаваным у перадачах
«Свабоды». У савецкіх
людзей моцны імунітэт
супраць бацькі буржуаз-
най прапаганды.

В. КРАСЛАЎСкі.

ХЛОПЧЫК З ДАЛЬВЫ

НА ЗДЫМКАХ: Мікалай ГІРЬ-
ЛОВІЧ; тут была Дальва.

Калі праехаць па Лагойскай шашы да вёскі Жардзяжжа (гэта
далей Хатыні кіламетраў на трыццаць), з правага боку можна
ўбачыць сціплы дарожны ўказальнік з надпісам «Дальва». Хвілін
дваццаць язды па сыпучай пясчанай дарозе — і машына выбягае
на вялікую сонечную палю. На гэтым утульным месцы, акру-
жаным з усіх бакоў густым лесам, стаяла ціхая вёска. Усяго
12 хат. За ўсю вайну яе жыхары толькі двойчы бачылі немцаў:
вёска знаходзілася на тэрыторыі, поўнымі гаспадарамі якой з'яўля-
ліся партызаны. Але чым бліжэй падыходзіла Савецкая Армія,
тым больш зварэлі ворагі. 19 чэрвеня 1944 года яны спалілі Даль-
ву. У агні загінулі 44 чалавекі — у большасці дзеці, жанчыны, ста-
рыя. Цудам застаўся жыць толькі 13-гадовы Коля Гірыловіч, у
тую раніцу ён пасвіў у полі каня...

Роўна праз 10 дзён сюды прыйшлі савецкія салдаты і ўбачылі
на папаялішчы маленькую фігурку адзінага жыхара Дальвы. Яго
далейшы лёс стаў клопамат дзяржавы: дзіцячы дом, рамеснае
вучылішча, служба ў радах Савецкай Арміі, вучоба ў Маскоў-
скім інстытуце сувязі. Цяпер Мікалай Пракопавіч працуе інжыне-
рам на радыё ў Мінску. Некалькі гадоў назад ён выступаў пе-
рад вучнямі Акалоўскай сярэдняй школы, дзе некалі вучыўся
сам. Ён раскаваў пра трагедыю сваёй роднай вёскі, і нехта вы-
казаў думку, што трэба паставіць помнік дальвінцам на месцы
іх гібелі. Ідэю падхапілі. У фонд будаўніцтва будучага помніка
сталі паступаць сотні рублёў. Так, саратаўскія школьнікі, якія да-
ведаліся пра Дальву, здалі дзесяткі тон металалому і прыслалі
250 рублёў.

У мінулым годзе адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка. На
тым месцы, дзе жывымі былі спаленыя людзі, ва ўвесь рост пад-
нялася фігура жанчыны, за яе трымаецца хлопчык. Побач — рас-
паспёртыя кроквы — трагічны сімвал спаленай хаты. Крыху вод-
даць стаіць старая груша, якую нейкім чудам абыйшоў агонь у
той жудасны дзень. Ад хат засталіся толькі каменні — рэшткі фун-
даменту. Уздоўж таго месца, дзе некалі праходзіла вясковая ву-
ліца, камсамольцы пасадзілі алею бярозак.

На гранітных плітах — імёны людзей, якія тут загінулі.
М. АМЕЛЬЧАНКА.
Фота аўтара.

НАШЫ ВЫДАННІ

Андрэй Раков

Белоруссия в демографическом измерении

Сёлетні год быў аб'яўлен
Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый
годам народанасельніцтва Зямлі
— дэмаграфічныя праблемы
сталі ўсё больш прыцягваць
увагу ўрадаў і народаў. Цяпер
ва ўсім свеце шмат пішуць і
гавораць на тэмы дэмаграфіі.
У многіх развітых капіталістычных
краінах дамінуюць выказванні
панічнага характару: маўляў,
насельніцтва хутка павялічваецца,
а рэсурсы Зямлі змянша-
юцца і рост вытворчасці пра-
дуктаў харчавання абмежаваны,
бо зямны шар з яго пасяўнымі
плошчамі не безразмерны...
Словам, быць бядзе, калі не

прыняць тэрміновых мер па
скарачэнню народнаасельніцтва.

Такі спрощаны і скажоны
погляд на праблему народна-
асельніцтва, зразумела, не знай-
шоў шырокай падтрымкі ў све-
це, прынамсі, выклікаў крыты-
ку ў сацыялістычных краінах і
ў краінах, што сталі на шлях
развіцця.

Савецкія вучоныя падкрэслі-
ваюць у сваіх працах, што ў
аснове дэмаграфічных працэ-
саў ляжаць якасныя змены
ўмоў жыцця насельніцтва, а
яны вызначаюцца ўзроўнем
развіцця вытворчых сіл, харак-
тарам вытворчых адносін, спо-
сабам размеркавання нацыя-
нальнага багацця. Праблемы
народанасельніцтва і сацыяль-
на-эканамічнага развіцця пад-
крэсліваюць яны, непарыўна
звязаны паміж сабой. На дэма-
графічнае развіццё істотны
ўплыў аказваюць, урэшце, вой-
ны і ўсё, што з імі звязана.

Цікавае ў гэтым сэнсе дасле-
даванне правёў беларускі экан-
аміст і дэмограф Андрэй Ра-
каў. (Яго кніга «Беларусь у дэ-
маграфічным вымярэнні» ня-
даўна выйшла ў серыі «Біблія-
тэчка газеты «Голас Радзімы»».)
Аўтар прасачыў развіццё бела-
рускага насельніцтва на пра-
цягу больш чым ста год. У
рабочае А. Ракава паказана, як
змяняліся характар і накіраван-
насць дэмаграфічнага развіц-
ця ў дарэвалюцыйны час і за
[Заканчэнне на 6-й стар.]

НА ОСНОВЕ ВЗАИМНОЙ ВЫГОДЫ

СОВЕТСКО-АМЕРИКАНСКИЕ ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ

— Сейчас около 200 фирм США ведут торговлю или договариваются о контрактах с Советским Союзом, — сказал корреспонденту АПН заместитель министра внешней торговли СССР Владимир Алхимов перед началом работы второй сессии Американско-советского торгово-экономического совета в Москве. На эту сессию и открытие московского отделения совета прибыли представители американских деловых кругов во главе с министром финансов США Уильямом Саймоном.

Касаясь нынешнего состояния и перспектив развития советско-американских торговых отношений и роли американско-советского торгово-экономического совета, В. Алхимов рассказал:

— Мы считаем, что в советско-американской торговле достигнут известный прогресс. В этом году товарооборот между нашими странами превысит один миллиард долларов.

Соединенные Штаты становятся одним из наших крупных торговых партнеров среди развитых капиталистических стран. Создан солидный задел для дальнейшего роста взаимного товарооборота. Значительно вырос и советский импорт из США. Мы осуществили, в частности, закупки машин и оборудования в США для Камского автомобильного завода. Для него поставляют оборудование более 100 американских фирм.

Оборудование, которое закупается в США, идет в различные отрасли народного хозяйства. Например, для заводов по производству железорудных окатышей и уксусной кислоты, для автомобильных заводов в Москве, для бетонирования оросительных каналов, для газовой промышленности. Американские фирмы поставляют оборудование и для объектов, связанных с увеличением производства потребительских товаров, в частности искусственного меха, столовой посуды из мельхиора, нержавеющей стали и других.

Можно сказать, что сейчас создан достаточно эффективный и солидный механизм, способствующий развитию торгово-экономического сотрудничества между СССР и США. Большую и важную работу проводит межправительственная совместная советско-американская комиссия по вопросам торговли, возглавляемая министром внешней торговли СССР Н. Патолычевым и министром финансов США Уильямом Саймоном. В Вашингтоне эффективно работает торговое представительство СССР. Успешно функционирует в США Советская закупочная комиссия, которая занимается закупками оборудования для КамАЗа и промышленного комплекса по производству химических удобрений. Этой комиссией размещено заказов на сумму около 350 миллионов долларов. Значительную роль в советско-американской торговле играет акционерное общество Амторг. В Москве работает коммерческое бюро при посольстве США. Растет число американских фирм, имеющих свои представительства в Москве. Сейчас выданы разрешения 18 американским фирмам и банкам на открытие в Москве своих представительств.

Большую роль в активизации торговли между СССР и США должен сыграть Американско-советский торгово-экономический совет. Он

должен содействовать осуществлению долгосрочных крупномасштабных проектов, распространению информации об экономическом развитии обеих стран, установлению контактов, обмену делегациями, проведению симпозиумов.

Одной из наиболее перспективных и многообещающих форм торгово-экономического сотрудничества с США мы считаем заключение долгосрочных и крупномасштабных сделок на компенсационной основе. Они будут определять в дальнейшем советско-американскую торговлю.

В настоящее время советскими организациями и американскими фирмами прорабатывается более 30 различных крупномасштабных проектов. Изучаются предложения таких компаний, как «Дженерал моторс», «Армо стил», «Кайзер индастриз», «Интернешнл пеппер», «ФМК корпорейшн», «Текстрон», и других. Мы полагаем, что при нормальном развитии советско-американской торговли задача достижения товарооборота между нашими странами в 1973—75 годах в размере 2-3 миллиардов долларов будет решена.

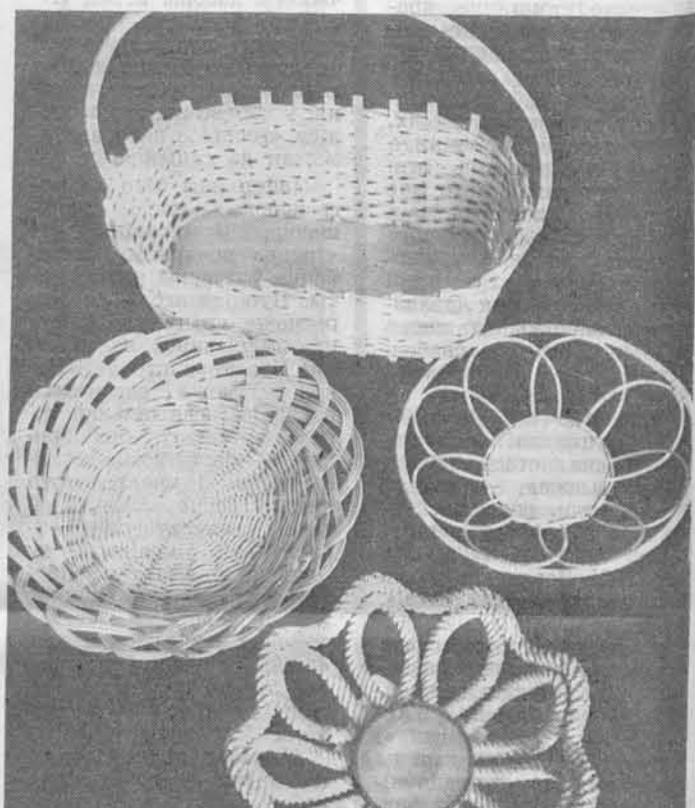
В заключение мне хотелось бы коснуться нерешенных проблем, которые еще стоят на пути прогресса в советско-американских торгово-экономических отношениях. Это прежде всего отсутствие режима наибольшего благоприятствования для советского экспорта, вследствие чего советские товары, поставляемые в США, находятся в дискриминационных условиях, и экспорт целого ряда товаров затруднен. Успех переговоров об осуществлении крупномасштабных совместных проектов также будет зависеть от того, насколько предложения американских фирм будут удовлетворять советские организации с торгово-экономической точки зрения, в частности, от условий финансирования.

Известно, что предоставление долгосрочных кредитов при поставках комплектного оборудования является общепринятой практикой в международной торговле. СССР имеет хорошие кредитные отношения со многими развитыми капиталистическими странами. Так, в апреле этого года подписан межправительственный протокол о предоставлении Японией Советскому Союзу кредита на сумму более одного миллиарда долларов на приобретение в Японии различного оборудования, машин и материалов для разработок Южно-якутского угольного месторождения, освоения ресурсов Дальнего Востока и промышленной разведки якутского природного газа. Советский Союз также предоставляет кредиты промышленно развитым капиталистическим странам в тех случаях, когда он участвует в сооружении на их территории различных объектов или при продаже машин и оборудования.

Кредитование торговли — обычная международная практика.

Если предоставление долгосрочных кредитов со стороны США будет приостановлено, то это, конечно, создаст серьезные трудности для участия американских фирм в осуществлении намечаемых в СССР крупных проектов, поскольку фирмы США окажутся неконкурентоспособными по сравнению с компаниями других стран.

Игорь ЛОБАНОВ.

Дзцячыя сукенкі, аздобленыя вышыўкай, разнастайныя вязаныя і карункавыя вырабы выпускае Баранавіцкая фабрыка мастацкіх вырабаў. Працуюць тут і майстры разьбы па дрэве, пляцення з лазы, чаканкі па металу.
НА ЗДЫМКАХ: тэхналагі фабрыкі Т. ХРАНОУСКАЯ (на прыэднім плане) і М. ТУМАШ з узорамі карункаў; вырабы з лазы.

МОЙ КРАЙ— БЯЛЮТКІЯ БЯРОЗЫ...

Калі чалавек яшчэ не паспеў развітацца з парою маленства, выйсці за бацькоўскі парог, на шырокі прасцяг жыцця, дзе ёсць свае радасці і нягоды, усё перад ім паўстае ў самых дзівосных фарбах. Ён глядзіць на свет праз яркую каляровую прызму захаплення прыродаю і ўсім навакольным. І тое, што ён бачыць, што западае ў сэрца, не можа пакінуць яго раўнадушным, не можа не ўсхваляваць.

А заўважаць характава, захапляцца ім — вялікае шчасце. Знайсці прыгожае можна ўсюды і ва ўсім. У званкай песні жаўранка ў бяздонным блакіце, у задумным пошуме дуброў, у ціхім плёскае рачулкі, у мурожнай зеляніне прырэчных лугоў, у залацістым ззянні ранішняга сонца, у кожнай зярбінцы, што самотна пахілялася над ручаём, у кожнай кветцы... І зачараваны характавом родных краявідаў чалавек дабрэе душою, пранікаецца глыбокай любоўю да жыцця, да Бацькаўшчыны. Менавіта такія пачуцці ўзнікаюць у душы, калі знаёмішся з радкамі школьніцы з Віцебшчыны Іры Арловай:

Люблю свой бор, люблю
таемна сцішыцца,
Калі сяджу над ручаём
лясным,
Калі бярозкі нават
не калышуча,
Калі улада поўная вясны,
Калі дразды спяваюць
у сасонніку
І ветрык спіць у шэрых
верасах,
Калі вада да самага аж
дoneyка
Блакитам адбіваецца
ў ваках,
І добра жыць, і светла
тады марыцца,
І хочацца наўкол усё
абняць...
Над ручаінай — сонечнае
марыва,
І росквіт сіл, і поўны
росквіт дня.

Вобраз роднага краю, водар яго лугоў і бароў, звон яго рэк і азёр, шырая ўлюбёнасць у бацькоўскі кут, калыску іх шчаслівага і бесклапотнага маленства — усё гэта жывіць вершы юных паэтаў, надае ім своеасаблівае гучанне, усхваляванасць і задумнасць.

Часам нечым бесклапотным, па-дзіцячаму наіўным павявае ад іх, але адчуваецца, што

«БЕЛАРУСЬ У ДЭМАГРАФІЧНЫМ ВЫМЯРЭННІ»

[Заканчэнне. Пачатак на 5-й стар.]

гады Савецкай улады, як на гэтым развіцці адбіліся першая і другая сусветныя войны, які ўплыў аказвае навукова-тэхнічная рэвалюцыя.

Разглядаючы перыяды дэмаграфічнага развіцця, аўтар зароджваецца на прычынах яго крайняй нераўнамернасці. (Былі перыяды, калі колькасць насельніцтва Беларусі не толькі не павялічвалася, але нават памяншалася). Так, напрыклад, рэзкае скарачэнне насельніцтва БССР выклікала мінулая вайна і нямецка-фашысцкая акупацыя, калі загінулі кожны чацвёрты жыхар рэспублікі. Паводле гітлераўскага плана «Ост», разлічанага на 30 год, меркавалася знішчыць і высяліць 75 працэнтаў яе карэннага насельніцтва. Рэшта — 25 працэнтаў — падлягала анямечванню і ператварэнню ў сельскагаспадарчых рабоў...

У раздзеле «Дэмаграфічная структура» аўтар звяртае ўвагу чытача на важнасць суаднесці розных узростаў груп насельніцтва. Ва ўмовах планавай сацыялістычнай гаспадаркі

веданне ўзроставага складу і яго дынамікі дазваляе забяспечыць больш рацыянальную занятасць насельніцтва. Адсюль паспяховае павышэнне матэрыяльнага і культурнага дабрабыту, а значыць і неабходныя ўмовы для ўсебаковага развіцця фізічных і духоўных сіл чалавека. Грамадства, у якім большая ўдзельная вага прыходзіць на працаздольныя ўзросты, валодае і большымі сацыяльна-эканамічнымі магчымасцямі.

Адным з важнейшых фактараў сацыяльнага і эканамічнага патэнцыялу з'яўляецца здароўе чалавека, — слухна сцвярджае аўтар. У раздзеле «Здароўе, працягласць жыцця і смяротнасць насельніцтва» прыводзяцца цікавыя лічбы і факты аб дасягненнях савецкай дзяржавы ў галіне аховы здароўя. Узровень працягласці жыцця, як вядома, з'яўляецца адным з важнейшых паказчыкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны, матэрыяльнага дабрабыту, эфектыўнасці медыцынскага абслугоўвання. У дэразвалюцыйнай Беларусі сярэдня працягласць жыцця ў канцы мінулага стагоддзя раўнялася 37,5 года — ніжэй, чым у любой развітай заходнеўрапейскай краіне таго часу. Цяпер сярэдня працягласць жыцця мужчын і жанчын у Беларусі адна з самых высокіх у свеце — 73 гады.

Значнае месца ў кнізе аўтар

адводзіць знешняй міграцыі насельніцтва і яе прычынам. Складанасць гістарычнага развіцця Беларусі вызначыла і спецыфіку перамяшчэння яе насельніцтва. Аграрная перанаселенасць у канцы XIX і пачатку XX стагоддзя выклікала масавае перасяленне сельскага насельніцтва з Беларусі ў Сібір і на Далёкі Усход, а таксама за межы Расіі — іераважна ў Злучаныя Штаты Амерыкі і Канаду. Тая ж прычына міграцыі была ў Заходняй Беларусі ў перыяд 1920—1939 гадоў.

Шмат цікавых даных прыводзіцца ў кнізе ў раздзеле, прысвечаным тэндэнцыям нараджальнасці і ўзнаўленню насельніцтва, класавай структуры, нацыянальнаму складу, занятасці, агульнаадукацыйнаму складу і прафесійнай структуры, гарадскому і сельскаму насельніцтву. Многія даныя публікуюцца ўпершыню.

Галоўны вывад, які можа зрабіць чытач з кнігі А. Ракава, той, што толькі сацыялістычнае грамадства адкрывае сапраўдныя перспектывы для гарманічнага сацыяльна-эканамічнага і дэмаграфічнага развіцця, а таксама для навукова-абгрунтаванай дэмаграфічнай палітыкі. На прыкладзе Беларусі яскрава паказана, як можна вырашаць праблемы народанасельніцтва — хутка, эфектыўна, з найбольшай увагай да чалавека.

Н. МАСАРЭНКА.

«МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА» У 1975 ГОДЗЕ

Выдавецтва «Мастацкая літаратура» надрукавала і разаслала гандлёвым арганізацыям тэматычны план літаратуры, якая будзе выпушчана ў 1975 годзе.

Сярод празаічных твораў — новыя раманы, апавесці, зборнікі апавяданняў. Асобнай кнігай выйдзе апавесць В. Быкава «Воўчая зграя», знаёмая па часопіснай публікацыі. Упершыню з раманам «Цень ад шыка» прыйдзе да чытача В. Адамчык, які раней працаваў выключна ў жанры апавядання. Сабраў у кнігу «Валун» надрукаваныя ў перыядычным друку апавяданні А. Наўроцкі. У зборнік А. Жука «Паліванне на старых азёрах» увайдзе тры новыя апавесці і апавяданні. Апавесць і цыкл апавяданняў складуць кнігу А. Кудраўца «Другі варыянт». Характэрны падзагаловак «Вузлы памяці» мае кніга В. Сачанкі «Чужое неба».

Апрача названых тут твораў, чытач атрымае ў наступным годзе раманы М. Лобана «Шэметы» (трэцяя кніга трылогіі), Л. Гаўрыліна «Не магу без цябе», М. Машары «І прыйдзе час...»; апавесці «Ранні снег» С. Грахоўскага, «Што скажуць людзі» М. Гроднева, «Порт прызначэння» А. Крыгі, «Порахам пахне зямля», У. Дамашэвіча. На дакументальным матэрыяле напісана апавесць І. Новікава «Да святання блізка».

Вялікую цікавасць у чытачоў выклікала часопісная публікацыя раздзелаў з кнігі А. Адамовіча, Я. Брыля і У. Калесніка «Я — з вогненнай вёскі». У наступным годзе яна будзе выдадзена асобнай кнігай.

Выйдуць чарговыя тамы збораў твораў Я. Коласа, К. Крапіва, А. Куляшова, К. Чорнага, Я. Маўра. Выдавецтва пачне выпуск сям'ятомнага Збору твораў П. Броўкі.

Плануюцца пераклады твораў савецкіх аўтараў, пісьменнікаў сацыялістычных краін і прагрэсіўных пісьменнікаў свету. Гэта двухтомная анталогія украінскай савецкай паэзіі, «Маабіцкі сшытак» М. Джаліля, эстонскія апавяданні, выбраныя

апавяданні У. Іванова, раманы Б. Саулита «Дарога пад ясенямі», выбраныя вершы Д. Кугульцінава, апавяданні сучасных югаслаўскіх пісьменнікаў, зборнік паэтаў Паўднёвай Асеці, апавесці Э. Ажэшкі.

Чытач атрымае першы зборнік пад назвай «Далыглядзі», які намечана выдаваць штогод. У ім будуць друкавацца пераклады пісьменнікаў братніх рэспублік, а таксама пераклады з замежных моў.

Багаты на арыгінальныя кнігі паэтычны раздзел выдавецкага плана. У зборнік П. Броўкі «І ўдзень і ўночы...» уключаны вершы, напісаныя аўтарам у апошнія гады. Выйдзе паэма М. Луканіна «Як нараджаўся новы свет». Будуць выдадзены зборнікі П. Макаля «Дакрананне да зямлі», В. Вярбы «Сіняя бухта», А. Вярцінскага «З'яўленне», А. Грачанікава «Начная змена», А. Вольскага «Выратаваны круг» і інш.

Падрыхтаваны да друку чарговы «Дзень паэзіі». Будуць прадоўжаны выпуск серыі «Бібліятэка беларускай паэзіі».

З першымі кнігамі да чытача ў наступным годзе прыйдуць маладыя паэты. Выдаюць свае зборнікі Э. Зубрыцкі, Г. Пашкоў, В. Гардзей, Л. Ганчарова, Н. Загорская, Л. Філімонава і інш.

Новыя даследаванні, маанграфіі, зборнікі артыкулаў і эсэ прадоўжыць выдавецкі план па раздзелу крытыкі і літаратуразнаўства. Выйдзе вялікі том літаратурных нарысаў, артыкулаў і публіцыстыкі І. Мележа пад назвай «Жыццёвыя клопаты». Свой зборнік крытычных артыкулаў і эсэ А. Вялюгін назваў «Спосаб Праметэя». Артыкулы, эцюды і эсэ М. Стральцоў сабраў у кнізе «У полі зроку».

Беларуская драматургія ў выдавецкім плане прадстаўлена зборнікам п'ес І. Шамякіна, зборнікам аднаактовых п'ес розных аўтараў, перавыданнем п'ес «Каля тэрасы» М. Грамыкі і «Мост» Я. Рамановіча.

Будуць выдадзены новыя кнігі мемуарнай літаратуры.

У хуткім часе мінчане і госці сталіцы змогуць пазнаёміцца з новай работай Рускага драматычнага тэатра імя М. Горкага — спектаклем «Адзіны наследнік» па п'есе Жана Франсуа Рэньяра. Гэта камедыя характараў і становішчаў, вострая, вясёлая, дасціпная.

НА ЗДЫМКУ: рэпэціруецца сцена са спектакля «Адзіны наследнік».

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

ФІЛЬМ

АБ МАГІЛЁўСКОЙ АБАРОНЕ

Беларускія кінематаграфісты пачалі ў Магілёве здымкі поўнаметражнага дакументальнага фільма «Падзя зямлі». Абарона горада на Дняпры ад гітлераўскіх захопнікаў у 1941 годзе яркай старонкай упісана ў летапіс Вялікай Айчыннай вайны.

23 дні воіны 172-й стралковай дывізіі, іншых часцей і падраздзяленняў, атрад пагранічнікаў, работнікі міліцыі і апалчэнцы стрымлівалі ярасныя атакі ворага. Толькі ў першыя тры дні баёў тут было адбіта 27 танкавых атак. Мужныя абаронцы горада падбілі і спалілі 179 танкаў і самаходных гармат, захапілі дзiesiąты танкаў, мінамётаў, кулямётаў, каля 600 палонных.

Вось якую ацэнку подзвігу на Дняпры даў Маршал Савецкага Саюза А. Яроменка:

«Гераічная дваццацітрохдзённая абарона Магілёва з'явілася прыкладам доблесці і самаадданасці савецкіх воінаў і грамадзянскага насельніцтва, іх непарыўнага адзінства. Подзвіг магілёўчан быў неаднаразова паўтораны ў далейшым, ён з'явіўся правобразам гераічнай абароны Сталінграда...»

Фільм ставіць вядомы кінадакументаліст, народны артыст рэспублікі І. Вейняровіч.

— У гэтай кінакарціне, — гаворыць ён, — мы хочам паказаць масавы гераізм воінаў Савецкай Арміі і апалчэнцаў. Героямі фільма стануць былыя ўдзельнікі змагання, падпольшчыкі, партызаны.

На здымкі фільма прыехалі актыўныя арганізатары Магілёўскай абароны — былыя першы сакратар ЦК КП(б) Беларусі П. Панамарэнка, сакратар ЦК КП(б) Беларусі М. Аўхімовіч, сакратар Магілёўскага падпольнага абкома партыі Д. Маўчанскі.

Аўтар сцэнарыя новай карціны — пісьменнік Анатоль Вялюгін. Фільм выйдзе на экраны да 30-годдзя Перамогі савецкага народа над нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

ЛІТАРАТУРНА-МУЗЫЧНАЯ кампазіцыя А. Саннікава «Абеліскі» ўпершыню пастаўлена ў Магілёўскім абласным тэатры драмы і камедыі. Ёю калектыў адкрыў у Бабруйску свой чарговы сезон. Рэжысёр спектакля — У. Каралько, харэаграфія заслужанага дзеяча мастацтваў БССР А. Дадзішкіліяні.

Пастановка прысвечана 30-годдзю Перамогі над фашызмам.

Трэці год у Карэлічах наладжваецца выстаўка творчасці народных умельцаў раёна. Сёлета прадстаўлены экспанаты, якія знаёмяць з самабытным мастацтвам пляцення карункаў у вёсках Вялікая Слабада, Пагарэлка, Турэц, Любна, Азерскае, Лукі і інш. Цікавыя на кампазіцыйнаму і тэхнічнаму раізнню абрусы з карункамі.

Дэманструецца беларускае народнае мужчынскае і жаночае адзенне. Вельмі цікавыя жаночы касцюм, які выканала на матывах касцюма XVIII стагоддзя Э. Кавалевская з вёскі Заполле.

ДЗЯРЖАўНЫ народны аркестр БССР імя І. Жыновіча выступіў з вялікай канцэртнай праграмай перад рабочымі Магілёўскага завода «Стромашына».

У канцэрце ўдзелнічалі артысты Белдзяржфілармоніі. Беларускія цымбалы прагучалі таксама на Магілёўскім камбінаце сінтэтычнага валакна, Беларускім шынным камбінаце, у многіх калгасах і саўгасах вобласці.

У ПАЛАЦЫ культуры Аршанскага льнокамбіната экспануецца персанальная выстаўка мастака-амагара педагога Уладзіміра Жытнова. На ёй прадстаўлена каля 100 работ.

Асабліваю цікавасць выклікаюць партрэты ганаровага грамадзяніна Оршы І. Ляоненкі і Героя Сацыялістычнай Працы Г. Сямёнава, а таксама палотны, прысвечаныя неўміручаму подзвігу народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Выстаўку ўжо наведала звыш дзiesiąці тысяч чалавек.

напісаны гэтыя радкі людзьмі са светлай душой. І нека міжволі давяралася іх непасрэднай, простае паэзіі, якая ідзе ад сэрца...

Васількі засніліся ў полі жытнёвым — і сінейшым зрабілася неба над ім.

О, жытнёвае поле, віншую з абновай, Радзі бацьчы цябе я такім.

Васількі, васількі... Кветкі весняй Радзімы, Мо з-за вас сінявокай назваў яе!

Для мяне не былі вы ніколі чужымі. Ад маленства — вы родныя кветкі мае!

Думкі Фёдара Барабанова з Гомельшчыны блізкія, даступныя і эразумельныя кожнаму. Тут няма напышлівасці і хлусні, а ёсць непадробная дзіцячая шчырасць, праўда, кроўная сувязь з роднай нівай, з жыццём народа. І давяралася гэтым словам:

...Мне хлеба жытняга акраец Нічым-нічым не замяніць.

Ты, чытач, часам не падумай, што юныя беларускія паэты захапляюцца толькі знешнім характэрным роднай зямлі, аддаюць перавагу чыстай лірыцы, пазбягаюць складанасці і разнастайнасці тэм, топчучца, калі можна так сказаць, на адной паляны, адкуль не ўсе разгледзіш, няшмат убачыш: адны сосны, бярозы, лапкі не-

ба над галавой ды лясны ручай. Не. Яны імкнуцца заўважаць перамены ў жыцці, вучацца бацьчы і разумець чалавека. Чалавека — працаўніка, чалавека — рамонтніка, якому заўсёды па сэрцы неспакой, няўрымслы пошук, нястомнае імкненне да чагосьці таямнічага, нязведанага, заповітнага.

Юнага паэта клічуць неадкрытыя далачыні. Падуладны свайму пачуццю, сваёй мары, што выпела яшчэ за школьнай партай, ён ідзе ў расчынены насцеж жыццёвыя прасяг, ідзе за трывожнай марай адкрыццяў, здзяйсненняў і перамог, выпрабуйвае і загартоўвае свой характар. Ён хоча быць карысным Радзіме.

Я не хачу дарогі роўнай, Патрэбнай быць — Маё жаданне.

Жыцця хай чаша будзе роўнай, Трывог і радасцей спаткання.

Хай сонца паліць — Загартуе, Нягоды будуць — Зробяць мужнай...

У самы цяжкі час адчую, Што значыць — друг, Што значыць — дружба.

Знайду я шчасце — падзялюся, Як хлеба дзеляцца скарынкай.

Хай будзе шчасце!..

Вершам Іры Арловай сугучны радкі Сашы Усені, дзевяцікласніка з Міншчыны:

І кожны з нас павінен быць Хоць крыху сонцам...

Усхвалявана пісаў ён і пра справядлівую барацьбу мужага в'етнамскага народа. Чужы боль апякае сэрца беларускага юнака, і ён падае свой голас у абарону нязломных партыётаў далёкай, але блізкай усім сумленным людзям Чылі.

Пра што ж яшчэ пішуць юныя паэты, якімі думкамі, што хваляюць іх, спяшаюцца падзяліцца з людзьмі? Так мала пражыта на свеце, гэтак жа мала пабачана, адчута, перажыта. Што праўда, то праўда. Сваіх уражанняў не дужа багата. Але ёсць гісторыя краіны, гісторыя свайго народа, нястомнага ў працы, мужага і нязломнага ў змаганні. І жывуць побач людзі — жывыя сведкі гэтай гісторыі, яе творцы, людзі-працаўнікі, людзі-героі, пра якіх можна пісаць бясконца. Хіба можна забыцца, што давалося перажыць ім у гады ваеннага ліхалецця?

А мне здалася, быццам вёска Так задрэмала на хвіліну, А тры бярозы, тры бярозы

Пяюць легенду аб Хатыні. Гучыць у сэрцы зван набатам,

І слёзы на вачах старога... Той сакавік пралёг латы хаты Апошняй іхняю дарогай.

Яшчэ доўга будзе адгукцца ў сэрцах людзей рэха мінулай

вайны, будзіць успаміны, вярэдзіць глыбокія раны-адмеціны. Прыходзяць да помнікаў людзі, дарослыя і дзеці, маўкліва схіляюць галовы, кладуць на пастамент кветкі. Мабыць, у такія хвіліны ў сэрцы юнага паэта нараджаюцца шчырыя, працуюць радкі, прасякнутыя роздумам, асветленыя вераю ў неўміручасць справы, у імя якой здзейснены салдацкі подзвіг. Мужна, на добрым паэтычным узроўні гучыць верш «Роздум ля помніка» Іосіфа Кліза з Гродзеншчыны:

У працы штодзённай памочнік руплівы, У сцюжы зімовай, пад небам вясны Стаіць абаронца краіны шчаслівай

Ад чорнага ценю, ад новай вайны. Каб сад расцвітаў каля кожнае хаты

І рад быў араты, што хлеб урадзіў, — Стаіць над планетаю постаць салдата

Навек у гатоўнасці нумар адзін.

Хораша жыць пад небам роднай Бацькаўшчыны, вучыцца, працаваць, набірацца сіл для палёту, спяваць. І нека міжволі, самі па сабе, нараджаюцца ў юных сэрцах працуюць радкі, поўныя жыццядаснага захаплення і заміланя:

Мой край — бялюткія бярозы

І сосны гонкія ў бары, Каля дарогі вербалозы Санліва шпэчучь на зары.

...Я не забуду той куточак, Дзе я рабілася, расту, І луг, і поле, і лясковак, І Зуйку — родную раку.

Першыя спробы юных паэтаў і празаікаў заўсёды з прыхільнасцю сустракаюць у дзіцячых газетах і часопісах, на Беларускім радыё. Праз радыё нашы прызнаныя крытыкі нярэдка вядуць самыя сур'ёзныя размовы з пачынаючымі аўтарамі, дапамагаюць ім хутчэй спасцігнуць сакрэты майстэрства, даюць пуцьці ў жыццё.

Я назваў толькі некаторыя імёны, што даволі часта трапляюцца на старонках «Бярозкі», старэйшага беларускага часопіса для дзяцей. На самай справе іх значна больш. Калі пагартаць нумары дзіцячых рэспубліканскіх выданняў, а таксама абласныя і раённыя газеты, пазнаёміцца з працаю літаратурных гурткоў у школах і дамах піянераў, такіх аўтараў ва ўзросце ад сямі да семнаццаці год можна сустрэць дзiesiąткі і сотні. Некаторыя пішуць лепш, некаторыя — горш, але ўсіх іх аб'ядноўвае любоў да роднай зямлі, да мастацкага слова, да творчасці, якую абуджаюць у маладой душы наша сучаснасць, наша рэчаіснасць, наша паўсядзённае імклівае жыццё.

Мікола ЧАРНЯўСкі, паэт, супрацоўнік часопіса «Бярозка».

МАСКВА — ГАСПАДЫНЯ АЛІМПІЯДЫ-80

Семдзсят пятая сесія Міжнароднага алімпійскага камітэта (МАК), якая праходзіла ў сталіцы Аўстрыі ў канцы кастрычніка, назвала месцы зімовых і летніх Алімпійскіх гульняў 1980 года. 23 кастрычніка пасля тайнага галасавання прэзідэнт МАК лорд Кіланін аб'явіў: «Дваццаць другія летнія Алімпійскія гульні 1980 года адбудуцца ў Маскве».

«Сапернікам» нашай сталіцы быў амерыканскі горад Лос-Анджэлес, які прымаў ужо алімпійцаў у 1932 годзе. Журналістаў, акрэдытаваных на сесіі (а іх было амаль паўтысячы), хвалявала пытанне: «Колькі ж галасоў пададзена за Маскву і колькі за Лос-Анджэлес?» Але, як заявіў прэзідэнт МАК, было вырашана не аб'яшчаць гэтыя лічбы, каб не прынізіць годнасці пераможанага. Усё ж агенцтва Франс Прэс прыводзіць, напрыклад, такія лічбы: 39 членаў Міжнароднага алімпійскага камітэта аддалі перавагу Маскве, 22 — Лос-Анджэлесу.

Упершыню ў гісторыі сусветных гульняў адбудуцца ў сацыялістычнай краіне. І такое рашэнне цалкам заканамерна. Бо спорт і фізічная культура ў нашай краіне сталі справай усенароднай, дарога на стадыёны і ў спортзалы адкрыта ўсім. 48 мільёнаў савецкіх людзей у вольны час займаюцца любімымі відамі спорту. У Савецкім Саюзе праводзяцца самыя грандыёзныя ў свеце спаборніцтвы — спартакіяды народаў СССР. Гэтыя маштабы ўражваюць гасцей, асабліва з капіталістычных краін, дзе заняткі спортам абыходзяцца ў немалую «капеечку» і даступны далёка не кожнаму.

Алімпійскі камітэт СССР быў прызнан МАК у 1951 годзе. З таго часу наша краіна ня мала зрабіла для расшырэння алімпійскага руху і яго дэмакратызацыі. Пачынаючы з 1952 года, савецкія атлеты, якія зараз адыгрываюць вядучую ролю ў сусветным спорце, прывезлі на Радзіму сотні медалёў рознай вартасці.

Аб магчымасях і алімпійскіх перспектывах Масквы можна меркаваць нават па тым факце, што наша сталіца другі раз выставіла сваю кандыдатуру. Мы былі гатовы прыняць у сябе спартсменаў усяго свету ў 1976 годзе. Ну, а да 1980 года магчымасці, натуральна, яшчэ больш павялічыліся. Як пісаў рэпарцёр манрэальскай газеты «Дэварж» Жан-Люк Дзюжэ «шкада, што праект крытага стадыёна і басейна ўбачылі так позна. Гэтых праектаў не хапае ў Манрэалі. Дарэчы, нашай сталіцы-76 не хапае многага, што ўжо ёсць у Маскве-74». А газета «Фольксштyme» (Аўстрыя) падкрэслівала: «Усякі, хто меў шчасце бачыць Маскоўскі фестываль моладзі і студэнтаў, Універсіяду-73, іншыя буйныя спартыўныя спаборніцтвы, якія праводзіліся ў Маскве, цвёрда перакананы, што першая ў сацыялістычнай краіне Алімпіяда будзе праведзена з захаваннем усіх умоў, вынікаючых з прынцыпаў алімпійскага руху».

Разам з Масквой алімпійскім «мянінікам» стаў і Талін — тут будзе праведзена парусная рэгата. Створаны рабочыя чарчэжы паруснага цэнтра ў Пірыта. Тут будзе ўзведзены цэлы комплекс: кафэ, рэстараны, вода-выратавальная станцыя, медпункт. Упрыгожаць набярэжную парк Дружбы народаў, мемарыяльны комплекс удзельнікам Лёдавага паходу.

Але не толькі Масква і Талін рыхтуюцца да Алімпіяды-80. Каб укамплектаваць атрад лідэраў, якія будуць абараняць гонар краіны праз шэсць год, трэба мець вялікія і магутныя рэзервы. А ствараюцца яны ў розных кутках Савецкага Саюза, у тым ліку і ў Беларусі. Спартсмены нашай рэспублікі на папярэдніх алімпіядах унеслі немалы ўклад у перамогі савецкай зборнай. Аматам спорту добра вядомы імёны Аляксандра Мядзведзю, Вольгі Корбут, Алены Бяловай, Рамуальда Кліма і многіх іншых.

«Рашэнне МАК у карысць Масквы — не толькі велізарная радасць, але і такая ж вялікая адказнасць, — гаворыў трохразовы чэмпіён Алімпійскіх гульняў Аляксандр Мядзведзь. — Для нас, мінчан, яна ўжо сёння ўвасабляецца ў зусім канкрэтныя задачы: праз год у беларускай сталіцы адбудзецца чэмпіянат свету па барацьбе вольнай, класічнай і самба. Мы павінны правесці яго на такім арганізацыйным узроўні, каб удзельнікі, спецыялісты, госці, журналісты казалі: «Гэта стыль работы краіны, чыя сталіца стала і сталіцай будучай Алімпіяды». Будзем рады, калі наш вопыт акажацца хоць чым-небудзь карысным арганізатарам маскоўскіх Гульняў 1980 года».

У рэпартажах з аўстрыйскай сталіцы журналісты шырока цытавалі не толькі тыя месцы з выступлення старшыні выканкома Массавета У. Промыслава, дзе ён расказвае аб спартыўных збудаваннях савецкай сталіцы. Журналісты прыводзілі яго словы аб тым, што Масква разлічвае прыняць у дні гульняў каля паўмільёна замежных турыстаў.

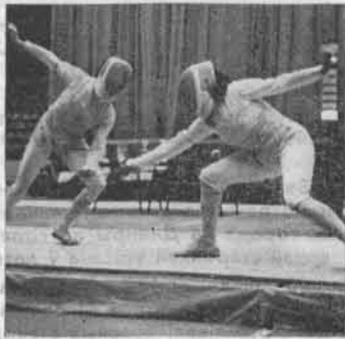
Так, Масква гасцінна і святочна, як і належыць хлебасольнай гаспадыні, адкрые перад удзельнікамі і гасцямі Алімпіяды не толькі дзверы лепшых спартыўных баз, але і павядае іх у чужоўны непаўторны свет мастацтва. Мяркуюцца правядзенне Фестывалю мастацтваў, прысвечанага Алімпійскім гульням.

Можна з упэўненасцю сказаць, што ў Маскве будзе зроблена ўсё неабходнае для таго, каб Алімпійскія гульні 1980 года ўвайшлі ў гісторыю алімпійскага руху не толькі як грандыёзная падзея, але і як сапраўднае свята, якое працягвае і развівае найбольш гуманныя алімпійскія ідэалы і традыцыі.

Летам 1980 года ў Алімпіі — невялікім горадзе ў зліцці рэк Аляф і Кладзэй — запаліць алімпійскі агонь, і факел з Грэцыі, пачынальніцы Гульняў, даставяць у сталіцу нашай Радзімы — Маскву.

Змяня Алімпіяда 1980 года адбудзецца ў амерыканскім горадзе Лэйк-Плэсід.

У. ВЯРХОУСКІ.

Голас Радзімы

ПАВАЖАНЫЯ ЧЫТАЧЫ!

ЦІ ПАКЛАПАЦІЛІСЯ ВЫ АБ ТЫМ, КАБ І У БУДУЧЫМ, 1975 ГОДЗЕ, ДА ВАС У ДОМ ПРЫХОДЗІЛА ЖАДАНАЯ ГОСЦЯ З БЕЛАРУСІ — ГАЗЕТА «ГОЛАС РАДЗІМЫ»?

ГАЗЕТА ЗНАЁМІЦЬ ЧЫТАЧОУ З ЭКАНАМІЧНЫМ, ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНЫМ І КУЛЬТУРНЫМ ЖЫЦЦЁМ БЕЛАРУСКАЙ ССР, РАСКАЗВАЕ АБ МІЖНАРОДНЫХ СУВЯЗЯХ РЭСПУБЛІКІ, АХВОТНА АДКЛІКАЕЦА НА ПРОСЬБЫ ЗЕМЛЯКОУ, АДКАЗВАЕ НА ІХ ПЫТАННІ.

НАПАМІНАЕМ, ШТО У КРАІНЕ, ДЗЕ ВЫ ЖЫВІЦЕ, НА «ГОЛАС РАДЗІМЫ» МОЖНА АФОРМІЦЬ ПАДПІСКУ ПРАЗ ФІРМЫ І АРГАНІЗАЦЫІ, ЯКІЯ СУПРАЦОЎНІЧАЮЦЬ З «МІЖНАРОДНАЙ КНІГАЙ». НИЖЭЙ МЫ ПРывОДзіМ АДРАСЫ НЕКАТОРЫХ З ГЭТЫХ ФІРМ У ЗЛУЧАНЫХ ШТАТАХ АМЕРЫКІ, КАНАДЗЕ, ВЯЛІКАБРЫТАНІІ, АЎСТРАЛІІ, ФЕДЭРАТЫЎНАЙ РЭСПУБЛІЦЫ ГЕРМАНІІ:

АУСТРАЛІЯ

New World Booksellers,
425 Pitt Street,
Sydney, N. S. W.

Cross World Books
periodicals
333 South Warker Drive
Chicago 6, 111,
U. S. A.

International Bookshop.
Pty. Ltd.,
2nd Floor, 17 Elizabeth
Street,
Melbourne, Victoria

Schoenhof's Slavic
Books, Inc.,
1280 Massachusetts Avenue,
Cambridge 38, Mass.,
U. S. A.

Peoples Bookshop
180 Hindley Street.
Adelaide, South Australia.

КАНАДА

ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ

Central Books Ltd.,
37 Grays Inn Road,
London W. C. I.

Troyka Limited
799-A College Str.,
Toronto 4, Ont.
Canada.

Collet's Holdings Ltd.,
Denington Estate,
Wellingborough, Northants.

Co-operative Bookstore
Association.
341, West Pender street,
Vancouver 3, B. C.

ЗША

Stechert-Hafner, Inc.,
31 East 10th Street,
New York 3, N. Y.
U. S. A.

Periodica, Inc.,
7045 Avenue du Parc
Montreal 15 Que.
Canada.

Moore-Cottrell
Subscription Agencies Inc.,
North Cohocton, N. Y.
U. S. A.

ФРГ

Kubon und Sagner
8 München 34
Postschliessfach 68

Four Continent Book
Corporation
156, Fifth Avenue.
New York 10, N. Y.
U. S. A.

Presse-Vertriebs-Gesellschaft
mbH
Börsenstrasse 13—15
6 Frankfurt am Main.

Eastern News
Distributors, Inc.,
155 West 15 Street,
New York, N. Y. 10011
U. S. A.

Freundsprachen-Buchhandlung
Robert Möller
Postfach 828
7 Stuttgart — Bad Cannstatt

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ» — 72884. КОШТ ПАДПІСКІ НА АДЗІН ГОД — 2 АМЕРЫКАНСКІЯ ДОЛАРЫ.

КАЛІ ВЫ ВЫРАШЫЛІ ПАДПІСАЦА НА ГАЗЕТУ «ГОЛАС РАДЗІМЫ», ПАРАЙЦЕ ВАШЫМ ЗНАЁМЫМ ЗРАБІЦЬ ТОЕ Ж САМАЕ.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 1500.

ГУМАР

У цырульні. Майстар, двойчы парэзаўшы кліента, заводзіць з ім размову.
— Вы ў нас бывалі раней?
— Не. Руку я страціў на вайне.

хацелі б атрымаць: спакойнага, наравістага, інаходца?
— Ён павінен быць доўгім!
— Доўгім?
— Так! Нас жа ў сям'і во сем чалавек!

Шатландзец прыйшоў у школу верхавой язды і спытаў:
— Я магу наняць каня для ранішніх прагулак?
— Вядома! Якога каня вы

— Скажыце, калі ласка, што будзе рабіць ваш сын, калі ён нарэціце закончыць сваю адукацыю?
— Думаю, выйдзе на пенсію!

У доме генеральнай ўборка. Усё ўверх дном. Жонка гаворыць мужу:
— Ідзі на вуліцу і пазвані мне з аўтамата, а то я не магу знайсці наш тэлефон!

Маці гаворыць сваёй даччы:
— Мэры, табе павінна быць сорамна. Усе твае сяброўкі ўжо развяліся, а ты яшчэ не выйшла замуж!